

172. Tiistaina 8 päivänä joulukuuta 1992

kello 20.10

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta 5002

Hallituksen esitys n:o 275
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 15

2) Ehdotus laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta 5006

Hallituksen esitys n:o 298
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 14

3) Ehdotus laiksi luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 310
Talousvaliokunnan mietintö n:o 55

4) Ehdotus laiksi työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 274
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 13

5) Ehdotukset laiksi työsuojeluhallinnosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 5007

Hallituksen esitys n:o 328
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 14

S.
6) Ehdotukset laiksi asumistukilain muuttamisesta 5007

Hallituksen esitys n:o 250
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 14

S.
7) Ehdotus laiksi ilmansuojelulain 9 §:n muuttamisesta 5009

Hallituksen esitys n:o 307
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 15

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Ilmoitusasiat:

Eduskunnan tietoon saatettu asetys

Puhemies: Ilmoitetaan, että eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämistä 29 päivänä joulukuuta 1967 annetun lain 2 §:ssä säädettyssä tarkoituksessa on eduskunnalle, puhemiehelle osoitettuna, saapunut sanotun lain nojalla 27 päivänä marraskuuta 1992 annettu

Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Jugoslavian liittotasavaltaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämistä annetun asetuksen muuttamisesta.

Tämä asetys on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Lakialoitteiden siirto

P u h e m i e s: Sen johdosta, että hallituksen esitys n:o 335 laiksi tieliikenteen ajo- ja lepoajoista annetun lain kumoamisesta ja laiksi tieliikennelain muuttamisesta on lähetetty liikennevaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi, puhemiesneuvosto työasiainvaliokunnan pyynnöstä ehdottaa, että samaa asiaa koskevat ed. Muttilaisen ym. lakialoite n:o 11/1991 vp, ed. Aittoniemen lakialoite n:o 16/1991 vp ja ed. P. Leppäsen ym. lakialoite n:o 22/1991 vp, jotka aikoinaan on lähetetty työasiainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi, siirrettäisiin liikennevaliokuntaan.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 275

Hallintovaliokunnan mietintö n:o 15

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 15.

Keskustelu:

Ed. T a i n a: Arvoisa puhemies! Aikaisemmassa keskustelussa totesin, että koska Eta-sopimuksen voimaantulo saattaa viivästyä, ehkä olisi ollut parempi, että me emme myöskään täällä eduskunnassa kiirehtisi niiden lakia käsitelyä, jotka sisältyvät Eta-sopimukseen, kun me emme tiedä tällä hetkellä, mikä Eta-sopimuksen kohtalo loppujen lopuksi tulee olemaan. Tässä on nyt kuitenkin käsittelyssä lakiesitys, joka perustuu pelkästään Eta-sopimukseen ja siihen oletukseen, että se tulee voimaan.

Olen aikaisemmin keskusteltaessa Eta-sopimuksesta todennut sen, että mielestäni itse Eta-sopimus ei ole sinänsä mikään ongelma esimerkiksi sosiaaliturvan kannalta, mutta ongelmaksi saattaa muodostua se, miten me itse täällä sosiaaliturvaa tulkitsemme. Luin hallintovaliokunnan mietintöä ja olen pahoillani siitä, että hallintovaliokunta on ottanut kantaa sosiaaliturvaan eikä ole tullut ajatelleeksi sitä, että ehkä asiaa olisi voitu pohtia myös sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, koska me olemme siellä niin paljon

keskittyneet siihen, mikä on Suomeen tulevien Eta-kansalaisten oikeus sosiaaliturvaan täällä Suomessa.

Mietinnössä todetaan ensinnäkin, että kun tällainen työtä hakeva henkilö Eta-alueelta Suomeen tulee, henkilön poistaminen maasta varattomuuden perusteella ei ole mahdollista. Ehkä valiokunta on perehtynyt asiaan ja voi näin todeta. Itse olen kyllä ymmärtänyt lukiessani Eta-sopimusta ja sen sosiaaliturvaa koskevia osia, että Suomen velvollisuus ei ole elättää muiden Eta-maiden kansalaisia, vaan kysymys on siitä, että työntekijät voivat vapaasti liikkua. Henkilöllä, joka tulee Suomeen, on oltava täällä työpaikka tai on oltava muulla tavoin toimeentulo turvattu.

Tähän asiaan myös sosiaali- ja terveysvaliokunta kiinnitti omassa mietinnössään Eta-sopimusta käsiteltäessä huomiota, että meidän ei tule tulkita lakeja sillä tavalla, että me alkaisimme elättää muiden maiden kansalaisia.

Mietinnössä todetaan lisäksi, että kun oikeus sosiaaliturvaan Suomen lainsäädännön nojalla pääasiassa perustuu vakinaiseen maassa asumiseen, niin tänne saapuva henkilö alkaa saada sosiaaliturvaa, kun asuminen alkaa. Juuri tähän me sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kiinnitimme huomion, että näin ei saa olla, koska sitä ei Eta-sopimus vaadi, vaan ongelma on korkeintaan meidän oma tulkintamme.

Ehkä edustajat muistavat, että ainakin kolme tai neljä valiokuntaa Eta-sopimuksen käsittelyn yhteydessä käsitteli asiaa ja kiinnitti samaan asiaan huomiota. Nyt hallintovaliokunta toteaa-kin omassa lausunnossaan, että tulkinta olisikin toisenlainen.

Toinen asia: Täällä todetaan, että asunnon järjestäminen ja sosiaaliturvaan liittyvät kysymykset ovat työnhakijoiden kannalta ongelmallisia. Sanoin eräessä puheessani Eta-sopimuksen yhteydessä, että puuttuu vain se, että Suomi alkaa rakentaa asuntoja tällaisille työnhakijoille. Meillä on niin omituinen suhtautuminen ulkomaalaisiin ihmisiin, että me kuvittelemme, että meillä on velvollisuuksia esimerkiksi Eta-maiden työnhakijoita kohtaan. Ei meillä ole. Kyllä heidän tulee tulla toimeen omillaan, jos he hakevat täältä työtä ja työpaikkaa ei ole. Jos me alamme tällä tavalla tulkita ja pohtia, että siinä on ongelmia, niin me todella joudumme maksamaan Eta-sopimuksesta aivan mielettömän hinnan, koska Euroopassa liikkuu tällä hetkellä jo ihmisiä, jotka etsivät tietenkin helppoa toimeentuloa.

Jos me alamme täällä tulkita näitä asioita näin väljästi ja tarjota asuntoa ja sosiaaliturvaa, niin me todella saamme maksaa tästä kalliisti. Tämäkin valiokunnan kannanotto osoittaa mielestäni sen oman pelkoni aiheelliseksi, että meillä tulkinnat menevät sellaisiksi, että Eta-sopimusta paremminkin pitäisi alkaa vastustaa.

Yhtä direktiiviä nimitin aikaisemmissa puheenvuoroissani mummodirektiiviksi. Se oli se direktiivi, jossa sanotaan, että työntekijän omaiset voivat myös saada oleskeluluvan, jos he ovat huollettavia. Näinhän direktiivissä todellakin todetaan. Nyt hallitus on esittänyt — vai onko tämä valiokunnan lisäys — että myös työntekijän omat ja puolison vanhemmat ja lapset saavat heti täällä oleskeluoikeuden. Se on sen direktiivin mukaista, mutta jos samanaikaisesti me tulkitsemme niin, että asuminen täällä antaa oikeuden näille ihmisille saman tien suomalaisen sosiaaliturvaan, niin me olemme kyllä tämänkin asian kanssa liemessä.

Oleskelulupapykälässä todetaan myös, että alle 21-vuotiaat ovat tänne tervetulleita. Voidaanko tämäkin tulkita jollakin tavalla, että me emme katsokaan, että he ovat näitä huollettavia, vai mitä tässä on tarkoitettu?

Kaiken kaikkiaan, kun luin tämän mietinnön, huolestuin siitä, olemmeko me todellakin nyt tämän mietinnön kautta tulkitsemassa sosiaaliturvakysymykset toisella tavalla kuin sosiaali- ja terveysvaliokunta on omissa mietinnöissään halunnut aikaisemmin tulkita. Toivon, että tulkintakäytäntö ei muutu sillä tavoin, että me katsomme olevamme velvollisia antamaan sosiaaliturvamme ja elättämään sellaisia Eta-maiden kansalaisia, joilla ei ole täällä työpaikkaa.

Yli viimeiseksi haluan korostaa sitä, että koko Eta-sopimus puhuu työntekijöiden vapaasta liikkumisesta, ja se tarkoittaa sitä, että ihmisellä on oltava työpaikka ja toimeentulo turvattu, kun he saavat oleskeluluvan toisessa maassa.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Taina on kyllä oikeassa siinä, että meillä suhtaudutaan ulkomalaisiin omituisesti, vai mitä ilmaisia hän käytti. Viime aikoina on saanut puhelinsoittoja siitä, että täällä asuvat ulkomalaiset, jotka ovat laillisesti maassa, pelkäävät henkensä ja perheensä hengen edestä. Niin kovaksi on heidän kohtelunsa käynyt. Olisi syytä tuoda esille, että

he ovat valtaosa, ehkä muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta, jotka ed. Aittoniemi haluaa yleistää, kunniallisia ihmisiä, jotka ovat kunniallisesti tässä maassa ja tekevät myös työtä tämän maan hyväksi.

Mutta sen sijaan ed. Tainan huoleen siitä, että sosiaaliturva maksetaan, siltä osin voin yhtyä, että me olemme tänään sosiaali- ja terveysvaliokunnassa yksimielisesti hyväksyneet kannanoton siitä, että sairausvakuutus- ja kansaneläevakuutusmaksuja täytyy myös ryhtyä keräämään näiltä henkilöiltä, jotka saavat näitä etuuksia. Silloin kysymys on tietysti enemmänkin ulkomailla olevista joko suomalaisista tai ulkomalaisista henkilöistä, jotka täällä työssäolon perusteella ovat saaneet siihen oikeuden mutta nauttivat näistä etuuksista myös ollessaan ulkomailla. Silloin kun he ovat ulkomailla, heiltä ei kuitenkaan välttämättä peritä veroa Suomeen. Erityisesti tämä tietysti koskee suomalaisia.

En pidä oikeana sitä, että me, jotka tässä maassa asumme, maksamme sosiaaliturvan niille henkilöille, jotka asuvat ulkomailla, ovatpa he sitten suomalaisia tai ulkomaalaisia, vaan heidän täytyy myös osallistua rahoitukseen. Tämä vaatisi verotuslakien muuttamista. Tästä olemme kahteen otteeseen jo lausuneet, mutta ei näytä, että asia olisi kovastikaan lähtenyt etenemään. Sen takia haluan tässä yhteydessäkin asian tuoda esille.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Taina samoin kuin ed. Stenius-Kaukonen kiinnittivät huomiota hyvin tärkeään asiaan. Muistan itse ulkoasiainvaliokunnasta, kun käsitelimme Eta-sopimusta ja nimenomaan työnhakijoiden vapaata liikkumista, että kyllä asiantuntijakuulemisessa selkeästi kävi ilmi, että jos meille tulee tänne henkilö työnhakijaksi, vaikka kaikkien sääntöjen mukaan sen maan, josta hän on lähtenyt, pitäisi hänen sosiaaliturvastaan huolehtia sen ajan, kun hän työtä täällä hakee, jos kuitenkin käy niin, että ei huolehdi, aivan varmoja saamme olla siitä, että Suomessa aletaan tulkita sääntöjä niin, että perusturva kuuluu heille. Sitä tarkoitusta varten olen täysin samaa mieltä ed. Stenius-Kaukosen kanssa siitä, että heillä pitää olla myös velvollisuus osallistua kustannuksiin tavalla tai toisella.

Siihen, minkä takia Suomessa tänä päivänä on aika paljon ulkomaalaisvastaisuutta, osasyynä on juuri se, että tänne tulee ihminen, joka ei ole päiväakkään tehnyt työtä tämän maan hyväksi

eikä osallistunut näiden järjestelmien kustantamiseen. Minusta oikeus ja kohtuus on se, että ainakin siitä päivästä alkaen, kun he pääsevät etuja hyödyntämään, he myös niistä maksavat.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Hallintovaliokunnan mietintö liittyy todella hallituksen esitykseen, jossa poistetaan ne ristiriitaisuudet, joita Suomen ulkomaalaislakiin liittyy Eta-sopimusta ajatellen. Myönnän toki, että ei ole ollut tarkoitus linjata sosiaaliturvaa tai tehdä sosiaalipoliittista linjanvetoa uudelleen vaan tavoitteena on ollut, että mietintö vastaisi niitä linjauksia, joita Eta-sopimuksen osalta on jo meillä tehty. Me kuulimme mm. sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijaedustajia, ja siellä tulivat esille ongelmat, joihin ed. Taina jo edellä viittasi.

Kaikkienensa voi sanoa, että hallintovaliokunnan mietintö on yksimielinen. Ne muutokset, joita teimme, perustuvat myös niihin säännöksiin, joiden me katsoimme sisältyvän Eta-sopimuksen hyväksymiseen lähinnä juuri perhe-käsitteen osalta. Toki sosiaaliturvan järjestämiseen liittyy ongelmia ja myös siihen, mitä tarkoitetaan esimerkiksi asumisella, mitä tarkoittaa pysyvä asuminen Suomessa, johon meillä sosiaaliturva on liittynyt. Niistä ongelmistahan on aiemminkin keskusteltu. Alle 25-vuotiaat katsotaan perheen huollettaviksi vielä Eta-sopimuksen tai EY-direktiivien mukaisesti.

Nämä tarkistukset, joita nyt on tehty, olivat myös kaikilta osin yksimielisiä, ja pyrimme ne asiantuntijoiden kuulemisessa mahdollisimman hyvin selvittämään.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Oli mielenkiintoista kuunnella ed. Tainan puheenvuoroa, ja monelta osin voin siihen yhtyä. Nimenomaan Valiokunnan kannanotot -osassa on, jos hieman käyttää mielikuvitusta, eräissä kohdissa mielenkiintoisella tavalla esitetty, että muutokset koskevat esimerkiksi henkilöitä, jotka haluavat tarjota tai vastaanottaa palveluja. Tästä voi olla hyvinkin laaja tulkinta, ja sitä voidaan Helsingin yöelämässä tulkita hyvin monella tavoin, nimenomaan tämän tyylistä sanontaa.

Herra puhemies! Kun perustellaan sitä, että ei vaadita passia, että henkilötodistus riittää, siinä saattaa tulla varmasti ongelmia nimenomaan käytännössä. Ed. Taina puheenvuorossaan totesi, että kyseiset henkilöt saavat mitä ilmeisimmin sosiaaliturvaa jne., koska valiokunnan kannan-

otossa, vaikka puhutaan siitä, ettei ole velvollisuus hoitaa, toisaalta sanotaan, että henkilön poistaminen maasta varattomuuden perusteella ei ole kuitenkaan mahdollista.

Herra puhemies! Lopuksi vielä: Kun nyt on otettu huomioon puolison vanhemmatkin eikä heidän tarvitse olla edes Eta-maan kansalaisia, onko valiokunta nyt tulkinnut, vaikka mietintö on yksimielinen, Eta-sopimusta jälleen kerran kirjaimellisesti eli onko tämä ollut nyt ainut mahdollisuus vai olisiko voinut lieventää? Onko esimerkiksi oikeusministeriön edustajilta tentattu riittävästi tätä mahdollisuutta?

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asiasta, johon ed. Vistbacka viimeksi viittasi, käsittääkseni direktiivit ovat selvät. Niissä todetaan, että sellaiset henkilöt, jotka ovat työntekijän huollettavia, ovat oikeutetut myös oleskelulupa. Mutta ongelma syntyy siitä, ovatko he oikeutetut sosiaaliturvaan. Se on toinen kysymys, koska puhutaan työntekijän huollettavista, jotka ovat tämän työntekijän tulojen varassa.

Meillä ei tällaista systeemiä ole, koska meillä sosiaaliturvajärjestelmä huolehtii kaikista ihmisistä eikä kenelläkään nykyään enää ole elatusvelvollisuutta paitsi vanhemmilla lapsiaan kohtaan. Mutta ylenevässä polvessa meillä ei ole elatusvelvollisuutta, ja siinä kohdassa saattaa tulla meillä ongelma juuri tulkinnoissa. Todellakin pääongelma, joka koko asiasta syntyy, on se, että meillä on sellainen perusturvajärjestelmä, joka eri perustu työntekoon niin kuin muissa maissa olevat sosiaaliturvajärjestelmät.

Ed. Stenius-Kaukonen viittasi siihen, että Suomessa kohdellaan huonosti ulkomaalaisia. Väittäisin, että se huono kohtelu johtuu juuri siitä, että kansalaiset suhtautuvat epäluuloisesti poliitikkojen ja viranomaisten kykyyn hoitaa järkevästi näitä asioita. Kansalaisilla on se käsitys, että meillä todellakin elätetään ihmisiä, jotka ovat täällä väärin perustein elätettävänä. Varmasti he ovat osittain oikeassa, ja siitä syystä he kohdistavat vihansa varmasti syyttömiin ihmisiin. Mielestäni syyllisiä ovat todellakin päätöksentekijät, joiden tulee huolehtia siitä, että nämä asiat ovat niin selkeitä, ettei kansalaisten tarvitse olla tässä suhteessa epäluuloisia. Kun he ovat jo nyt epäluuloisia, niin mitä sitten sen jälkeen, kun meillä on Eta-sopimus, jonka jälkeen kenties saamme vielä suurempia joukkoja ihmisiä, jotka eivät olekaan täällä töissä, vaikka olemme koko ajan kuvitelleet,

että vain työntekijät liikkuvat tämän sopimuksen perusteella?

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Haluan todeta ed. Tainalle, että olisi pitänyt silloin miettiä näitä asioita, kun Eta-sopimus oli käsiteltyssä. Ulkoasiainvaliokunnassa suhteellisen perusteellisesti tutustuin näihin asioihin. Jos katsotaan ryhmäpuheenvuoroani, mihin varmaan kukaan ei vaivaudu, kaikki ongelmat, joista nyt on puhuttu lain yhteydessä, on tarkalleen siellä selvitetty. Totesin jo silloin, että hyppäämme huppu silmillä pimeään, emme tiedä lainkaan, mitä liittyy kolmen kuukauden työnhakuoikeuteen ja kuinka pitkä se lopulta on, kuusi vai yhdeksän kuukautta, mikä on sosiaaliturvan osuus, kuka on siinä maksajana jne.

Se on täysin pimeään hyppäämistä ollut. Meille tulee hirmuiset vaikeudet tässä asiassa vielä. Se on aivan selvä asia. Se osoittaa jo sitä, miten hämärillä ja epävarmoilla perusteilla meillä lainsäädäntöä valmistellaan, kun katsotaan mummudirektiiviä ja siitä aiheutuvaa pykälää. Evätkö lainsäädäntöneuvokset ole voineet sen vertaa katsoa direktiivejä, että olisivat siinä vaiheessa voineet tehdä esityksen sillä tavalla, että valiokunnan ei olisi tarvinnut sitä muuttella?

Tämä osoittaa, millä pohjalla meillä on lainsäädäntö. Meillä on kova himo ja halu päästä Etan jäseneksi hinnalla millä hyvänsä, ja se hinta tulee aivan varmasti kalliiksi. Täällä todetaan nyt jo myöntäen jokainen kohta, jonka minä aikoinaan Eta-puheessani mainitsin ja ulkoasiainvaliokunnan mietinnön vastalauseessa. Kaikki ne myönnetään nyt mutta toista kuukautta sen jälkeen, kun on kopautettu nuijaa ihanan Eta-jäsenyyden kunniaksi. Tällaista on päätöksenteko.

Ed. T a i n a : Arvoisa puhemies! Ed. Aitto-niemelle haluan todeta, että olen kaikissa yhteyksissä puhunut samasta asiasta, joten en ole ollut mitenkään jälkijunassa omien puheitteni kanssa. Olen myös huolehtinut siitä, että esimerkiksi sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä nimenomaan todetaan, että emme voi tulkinta sosiaaliturvasäännöksiä niin, että antaisimme esimerkiksi toimeentulotukea työnhakijoille, vaikka ministeriöiden edustajat ovat tätä asiaa toisin päin meille vakuutelleet.

Toistan vielä sen, että mielestäni Eta-sopimus sinänsä ei ole ongelma, joskin siinä voi tietenkin tulla tulkintaongelmia myöhemmin, vaan ongelma on oma päätöksentekomme ja me itse täällä,

miten me näitä asioita sovellamme suomalaisessa järjestelmässä. Koska meillä ovat perinteet sellaiset, että emme uskalla ottaa itse päätösvaltaa asioissa, jotka koskevat kansainvälisiä sopimuksia tai ulkomaalaisia, epäilen, että samalla tavalla käy Eta-sopimuksen kanssa, että tulkitsemme näitä asioita vahingoksi itsellemme ja Suomelle, vaikka voisimme tehdä tulkinnat toisinkin päin. Tästähän meillä on kokemuksia kaikkien lakien yhteydessä, joita on käsitelty.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Ed. Tainan kanssa olen samaa mieltä, että suurempi ongelma on oma päätöksentekomme. Olemme siihen sosiaalivaliokunnassa useassa yhteydessä jo törmänneet. Meille yritetään väittää esimerkiksi sitä, että ulkomailta maksettua eläkettä ei voida pitää kansaneläkkeen lisäosaa vähentävänä tulona. Sanotaan, että EY-tuomioistuin on ottanut sellaisen kannan. Kuitenkin tiedämme, että missään muussa maassa kuin Suomessa ei ole vastaavaa systeemiä. On aika erikoista, että näin väitetään.

Tämän pohjalta meillä on valiokunnassa käsiteltävänä kansaneläkelain muutosesitys, jonka lopputuloksena, pahaa pelkään, suomalaisten kansaneläketurva tulee heikkenemään, ei yleisesti mutta määrättyissä tapauksissa. Sen vuoksi olen ehdottanut ed. Tainan kannattamana, että valiokuntaamme kutsutaan kuultavaksi EY:n virkamies, joka tulkintoja esittää. Hän on huomenna kello 10 tulossa valiokuntaan. On erittäin hyvä, että olemme löytäneet ed. Taina kanssa, joka istuu salin toisella laidalla, yhteisymmärryksen, että tehtävämme on huolehtia siitä, että meille ei syötetä mitä tahansa pajunköyhtä ja sitten omaa lainsäädäntöä heikennetä niin, että oman maamme kansalaiset siitä joutuvat kärsimään. On todella isoista asioista kysymys, ja eduskunnan on syytä seurata hyvin tarkasti, mitä täällä päätetään.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Ensinnäkin on todettava, että minä myönnän ed. Tainan olevan hyvin järkeillä ja selkeillä linjoilla monta kertaa niin kuin tässäkin asiassa mutta tietty paineet vaikuttavat sen, että tätä asiaa ei voi tietysti kovin pitkälle hallituspuolueen jäsenenä ja tiettyssä asemassa olevana henkilönä viedä. Totuus on se, että meitä on, eduskuntaa, koko Eta-käsittelyn ajan huijattu tiettyjen piirien ansiosta, en nyt viitsi sanoa ministereitten nimiä, asian todellisen luonteen suhteen, mitkä ovat meidän vastuumme nimenomaan henkilöiden

vapaan liikkumisen ja ns. työn etsinnän suhteen, sosiaaliturvan suhteen, lapsilisien maksettavuuden suhteen ja maksuvelvollisuuden suhteen. Kaikissa meitä on huijattu, ja kun mennään tässä asiassa pari kuukautta eteenpäin, huomataan, kuinka karneasti kaikki meille loppujen lopuksi selviää.

Minä en tiedä, tarkoittiko ed. Taina sitä, että meidän pitäisi ottaa jokin italialainen malli eli toisin sanoen ei katsoa niin tiukkaan eurooppalaista lainsäädäntöä, vähän niin kuin italialaiset, jotka he eivät ole vuosia sitten annettuja direktiivejä ottaneet käsittelyyn vielä lainkaan. Ehkä näinkin. Mutta ei ole hyvä sellainenkaan järjestelmä, jossa ei yhteisen sopimuksen jälkeen välitetä mitään siitä, että olisi yhteinen linja ja yhteiset säännöt. Miksi tällaista järjestelmää sitten luodaan, kuka siitä hyötyy, kuka siitä vahingoittuu? Täytyyhän meillä Etassa ja Euroopassa olla pelisäännöt. Jos meillä ei ole selkeitä pelisääntöjä, jotka kirjataan joka maassa, silloin tulee vahvemman laki ja oikeus, sanomatta jälleen, minkä maan laki, mutta vahvemman laki ja oikeus eräänä aikana astuu voimaan, jos selkeitä pelisääntöjä ei ole voimassa. Ei tämä italialainen malliakaan niin hyvä ole.

Ed. T a i n a : Arvoisa puhemies! En kannata italialaista mallia, mutta tiedän, että direktiiveissä on paljon sellaisia asioita, joissa kysymys on tulkinnoista ja siitä, miten me katsomme niiden soveltuvan Suomen lainsäädäntöön. Siinä suhteessa meillä on mahdollisuuksia tehdä tietenkin omia ratkaisuja.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 298
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 14

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 14.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 310
Talousvaliokunnan mietintö n:o 55

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 55.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 274
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 13

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 13.

Keskustelu:

Ed. V i s t b a c k a : Herra puhemies! Lyhyesti voin todeta, että valiokunta on muuttanut ja korjannut lakiesitystä huomattavasti ja nimenomaan sen johdosta, että perustuslakivaliokunta totesi ongelman, joka alkuperäisessä lakiesityksessä oli, eli kesälomakaudelta ei maksettaisi työvoimapolitiittisessa aikuiskoulutuksessa oleville henkilöille lainkaan. Siltä osin on hyvä, että nämä muutokset on huomioitu.

Mutta totuuden nimessä voi sanoa näin, että siitä huolimatta, että korjauksia on tehty, kokonaisvaikutus on negatiivinen eli siellä on kohtia, jotka vähentävät koulutustukea, ja toisaalta laajennetaan niiden piiriä, joka saa koulutustukea. Tämän osalta uskon näin, että kun SMP:n eduskuntaryhmä vielä pohtii asiaa, se on sillä kannalla, että se on mukana esittämässä lakiehdotuksen hylkäämistä. Meillähän ei ole asianomaisessa valiokunnassa omaa jäsentä.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Vasemmistoliiton edustajat työasiainvaliokunnassa ovat jättäneet sosialidemokraattisten edustajien kanssa vastalauseen, jossa esitetään, että lakiehdotus hylättäisiin. Tämän vastalauseen alla on myös ed. Lea Mäkipään nimi, ja hän

tietääkseni kuuluu toistaiseksi ainakin SMP:n ryhmään. (Ed. Vistbacka: Varajäsenenä!) Tämä on mielestäni aivan perusteltu kanta, että ehdotus hylätään. Vaikka huomattava osa heikennyksistä on jouduttu poistamaan, edelleen tämä on huono esitys. On kauniisti puhuttu viime lauantainkin siitä, minkälainen voimavara ja kilpailukykytekijä koulutus on, ja heti juhlapäivien mentyä ohitse täällä taas jatketaan näiden koulutusta heikentävien lakiesitysten käsittelyä. Mielestäni on aika ikävää, että puheilla ja teoilla ei ole mitään tekemistä toistensa kanssa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotukset laiksi työsuojeluhallinnosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 328
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 14

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 14.

Keskustelu:

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Myös tähän hallituksen esitykseen työsuojeluhallituksen lopettamisesta liittyy vastalause, jossa ehdotetaan lakiesitysten hylkäämistä. Myös tässä vastalauseessa vasemmistoliiton työasiainvaliokunnan edustajat ovat mukana.

Ihmettelen suuresti sitä, että tuntuu siltä, että tämäkin varsin merkittävä ja suuren luokan kysymys on käsitelty ensinnäkin täällä salissa mutta myös valiokunnassa varsin nopeassa aikataulussa, jolloin ei varmasti ole voitu perehtyä tähän asiaan kokonaisuutena. Tämähän vasta viime torstai-iltana lähetettiin valiokuntaan, ja nyt meillä on mietintö jo kädessä.

Tiedän varsin hyvin sen, että henkilöstön esittämä näkökanta oli, että ensin olisi pitänyt katsoa, minkälaisien tehtävien hoitamista varten työsuojeluhallintoa tarvitaan, ja sen jälkeen katsoa, mikä on oikea organisaatiomalli näiden tehtävien hoitamiseksi. Näin tätä asiaa ei ole valmisteltu. Valitettavasti vain henkilöstön kannanotoille on viitattu kintaalla ja todettu, että he vain vastustavat tätä sen vuoksi, että se saattaa merkitä heille työpaikan menetystä. Jos tässä

hengessä organisaatiouudistuksia edelleen tehdään, niin kyllä työntekijöiltä pystytään motivaatio viemään lopullisesti, niiltäkin, joilla vielä on työpaikka.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotukset laiksi asumistukilain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 250
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 14

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 14.

Keskustelu:

Ed. V i s t b a c k a : Herra puhemies! Tämä lakiesitys on ehkä tämän eduskunnan ainakin historiallisesti merkittävimpiä nimenomaan valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin osalta. Tämän lakiesityksen osaltahan perustuslakivaliokunta arvalla määritteli sääätämisyjärjestyksen, mikä ei sovi kuvioihin henkilökohtaisen mielipiteen perusteella lähinnä sen johdosta, että perustuslakivaliokunnan toiminnassa, kun päätetään nimenomaan sääätämisyjärjestyksestä, pitäisi saada muulla tavoin tehtyä päätökset kuin arvalla. Toivon, että tulevaisuudessa, kun näitä asioita pohditaan, tältä osin myös harkittaisiin jotakin muutosta siihen.

Herra puhemies! Tältä osin erikoisvaliokunta on irrottanut tavallaan tämän pykälän eli 15 a §:n erikseen ja esittää valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaista sääätämisyjärjestyttä. Toisessa käsittelyssä tulen lähemmin puuttumaan asiaan.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Olen samaa mieltä, että ei näitä asioita pitäisi arvalla ratkaista. Onneksi tässä asiassa edes arvalla on saatu parempi tulos aikaiseksi kuin se, mitä hallitus esittää. Mutta kun eduskunnan herra pääsihteerin on lehtitietojen mukaan ehdottanut, että pitäisi valiokunnassa arvan sijasta ratkaisevana tekijänä olla puheenjohtajan äänen, niin en voi olla myöskään ääneen täältä istuntosalista lausumatta hämmästykseni pääsihteerin ehdotuksen johdosta, varsinkin kun kysymyksessä on ed. Zyskowitz toistaiseksi, ja olipa

puheenjohtajana kuka tahansa. Mielestäni edustajia ei voida asettaa tällä tavalla eriarvoiseen asemaan, että yhden edustajan ääni ratkaisee enemmän kuin toisen, vaikka näinkin tietysti monessa asiassa täällä on, mutta ei voi olla niin, että valiokunnassa päätöstä tehtäessä puheenjohtajan ääni ratkaisisi.

Tänä päivänä viimeksi perustuslakivaliokunta ed. Zyskoviczin johdolla on tehnyt täysin päinvastaisen tulkinnan kuin samasta asiasta kesäkuussa otettu kanta. Kesäkuussa perustuslakivaliokunta totesi, että sairausvakuutuksen karenssipäivien lisääminen heikentää toimeentulon lakisääteistä perusturva. Saamieni tietojen mukaan tänä päivänä perustuslakivaliokunta on ottanut tasan päinvastaisen kannan. Mitään muuta tässä välissä ei ole tapahtunut kuin se, että tilapäisestä laista tuli pysyvä. Vaikka hallituksen esitykset oli tehty täsmälleen saman kaavan mukaisesti, niin ed. Zyskoviczin tietoisella johdatuksella perustuslakivaliokunta teki siitä uusia tulkintoja. Osittain se teki parempia tulkintoja ja osittain heikompia, ja nyt se on ne paremmat tulkinnat jättänyt kokonaan omaan arvoonsa. Sillä perusteella, että jonkin verran saa heikentää, se esittää kaikkia mahdollisia heikennyksiä, mitä vain uskaltaa. En pidä tätä todellakaan oikeana tapana lainsäädäntötyössä.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Mietinnössä oli todella aikanaan sellainen kohta, että voi vähän huonontaa. Mutta kyllä kai ed. Stenius-Kaukonen muistaa prosessin, siihen taisi liittyä ed. Helteen ponsi ym. Se oli sitä asiaa, ed. Stenius-Kaukonen, kun myytiin köyhän asia täällä vain muutaman dollarin tähden eli lepäämäänjättämissäännöstö. Te koko ajan puhutte ja viittaatte ed. Zyskoviczin ehkä luomaan lausumaan, (Ed. Stenius-Kaukonen: Ja ed. Jäätteenmäen ponteen!) että — totta kai valiokunnan suostumuksella — vähän saa vähentää ja vähän saa huonontaa. Te myitte silloin köyhän asian ja sillä siisti.

Herra puhemies! Sanon muutaman sanan arpasysteemistä. Kyllä on sittenkin parempi, että puheenjohtaja ratkaisee. Arpa on kasvoton, mutta jos puheenjohtaja ratkaisee, niin silloin pystytään katsomaan miestä kasvoista kasvoihin tai naista, että hän asian ratkaisi, että hän on vastuussa ratkaisusta. Arpa ei ole mistään vastuussa, vaan se on sattumanvarainen. Siinä mielessä, jos tällaisia arparatkaisuja jatkuvasti tulee ja perustuslakivaliokunta on ns. Viinasen valio-

kunta, kyllä täytyy eduskunnassa miettiä, pitäisikö koota perustuslakivaliokunta uudelleen, jos sellainen on mahdollista, jos se ei ole kerran toimiva.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Nyt kun on seurannut viitisen vuotta perustuslakivaliokunnan toimintaa, niin täytyy hämmästellä sitä tyyliä, jolla nimenomaan viime aikoina perustuslakivaliokunnassa ratkaisuja on tehty, kun on haettu tulkintaa toimeentulon lakisääteisestä perusturvasta. Perustuslakivaliokunta tietysti koko ajan on ja on aina ollutkin täysin poliittinen valiokunta, mutta tällä hetkellä tuntuu siltä, kuten ed. Stenius-Kaukonen täällä totesi, että nykyisen puheenjohtajan aikana poliittisuutta on viety ns. Eta-systeemin lobbailuun hyvin pitkälle. Valitettavasti on todettava, että vaikka asiantuntijoiden enemmistö on toista mieltä, niin siitä huolimatta hallitusrintama ajaa linjansa läpi nimenomaan tulkiten, että ei ole kyse lakisääteisestä toimeentulon perusturvasta.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! On täysin turhaa noin viidettäkymmenettä kertaa käydä samaa keskustelua ed. Aittoniemen kanssa, mutta kun hän sen joka kerta aloittaa, niin on pakko siihen vastata, jotta aina silloin tällöin tulee pöytäkirjaan muistutetuksi, että vasemmistoliiton eduskuntaryhmän käytäytymisellä ei ollut merkitystä siinä, olisiko tämä pysyvä muutos tullut voimaan vai ei. Ed. Aittoniemi tietää tämän aivan yhtä hyvin kuin minäkin. Kun voitiin saada joitakin parannuksia, mahdollisuuksia edes yrittää parempaa linjaa, ponsien kautta, niin miksi emme niitä olisi ottaneet, kun niitä kerran tarjottiin?

Ed. Aittoniemi muistaa varsin hyvin, mikä oli käytäntö ennen muutosta. Käytäntöhän oli se, että hallitus osti milloin minkäkin ryhmän milloin minkäkin konnakuoron tuella. Enpä valitettavasti muista, täytyy oikein pöytäkirjat käydä lukemassa, minkälaisilla kaupoilla SMP:n eduskuntaryhmä on ostettu. Konnakuoro mielestäni on kaikein paljastavin esimerkki siitä, mitä on tapahtunut. Muistutan, että viime syksynä sairausvakuutuslain heikennykset ostettiin demareilta aivan olemattomilla muutoksilla.

Kun ed. Aittoniemi sanoi, että on parempi, että on vastuunkantajilla kasvot, niin tässä asiassa olen samaa mieltä: On parempi, että kun hallitus tekee huonoja esityksiä, niin on kasvot ja hallitus vastaa näistä heikennyksistä. Tältä osin olen samaa mieltä ed. Aittoniemen kanssa. Ku-

ten sanoin, ei arpa ole mikään hyvä ratkaisu. Mutta en missään tapauksessa ed. Zyskoviczille enkä muillekaan, kuka perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan paikalla milloinkin istuu, halua antaa suurempaa valtaa kuin muilla edustajilla on.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi ilmansuojelulain 9 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 307
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 15

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 15.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 20.48.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

